

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU ĮSIGYJANT VAŽIAVIMO BILJETUS BEI SIEKIANT GAUTI PERVEŽIMO KELEIVINIU TRANSPORTU PASLAUGAS AB „LIETUVOS GELEŽINKELIAI“ IR UAB „KAUTRA“ TYRIMO

2018-09-20 Nr. (18)SN-136)SP-93

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2018 m. liepos 18 d. gavo pareiškėjo (toliau – Pareiškėjas) skundą bei elektroninį laišką dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu įsigyjant transporto bilietus bei siekiant gauti pervežimo keleiviniu transportu paslaugas. Pareiškėjas skunde bei elektroniniame laiške teigia, kad 2018 m. liepos 18 d. Vilniaus geležinkelio stotyje norėjo įsigyti bilietą maršrutu Vilnius–Kaunas; pasak Pareiškėjo, „geresne klase“, tikėtina, kad Pareiškėjas norėjo keliauti 1-ąja klase, tačiau, Pareiškėjui parodžius jo negalią patvirtinantį pažymėjimą, pardavėja esą bilietą parduoti atsisakė, paaiškinusi, kad tokia yra nustatyta tvarka.

Pareiškėjas 2018 m. liepos 18 d. telefonu informavo Tarnybą, kad, jis turėdamas neįgaliojo pažymėjimą, turi teisę įsigyti traukinio bilietą su nuolaida, tačiau, norėdamas keliauti traukiniu 1-ąja klase („geresne klase“) negali įsigyti bilieto su nuolaida.

Pareiškėjas skunde bei elektroniniame laiške taip pat teigia, kad 2018 m. liepos 18 d. norėjo vykti UAB „Kautra“ autobusu maršrutu Kaunas–Vilnius, išvykstančiu 12.15 val. (Pareiškėjas nenurodė, tačiau, tikėtina, iš Kauno autobusų stoties), tačiau autobuso vairuotojas, pasak Pareiškėjo, lauke pasiteiravo, kokio bilieto jis norėtų, o, parodžius neįgaliojo pažymėjimą, autobuso vairuotojas įlipo į autobusą ir išvažiavo, pasakęs „už 20 minučių bus kitas“. Pareiškėjas teigia, kad tai jau ne pirmas kartas, kai UAB „Kautra“ autobusų vairuotojai atsisako jį vežti autobusais, tačiau, parodžius neįgaliojo pažymėjimą, esą atsisako parduoti bilietą.

Lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 dalimis, 2018 m. liepos

24 d. raštu Nr. (18)SN-136)S-426 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į AB „Lietuvos geležinkeliai“ vadovą bei paprašė pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus: dėl kokių priežasčių 2018 m. liepos 18 d. Vilniaus geležinkelio stotyje Pareiškėjui nebuvo parduotas 1-osios klasės („geresnės klasės“) bilietas į traukinį, vykstantį maršrutu Vilnius–Kaunas, pateikus neįgaliojo pažymėjimą; ar negalią turintys asmenys turi teisę įsigyti 1-osios klasės traukinio bilietą su atitinkama nuolaida; jeigu taip, kokia nuolaida yra taikoma negalią turintiems asmenims bei kokios yra nustatytos tokio bilieto įsigijimo sąlygos; prašyta informuoti, kokiais teisės aktais reglamentuojamas traukinių bilietų pardavimas bei nuolaidų taikymas negalią turintiems asmenims.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 dalimis, 2018 m. liepos 24 d. raštu Nr. (18)SN-136)S-427 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į UAB „Kautra“ vadovą bei paprašė pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus: dėl kokių priežasčių 2018 m. liepos 18 d. UAB „Kautra“ autobuso, 12.15 val. iš Kauno autobusų stoties išvykstančio maršrutu Kaunas–Vilnius, vairuotojas atsisakė parduoti bilietą Pareiškėjui, jam parodžius neįgaliojo pažymėjimą; prašyta nurodyti minėto autobuso vairuotojo vardą, pavardę bei pateikti jo paaiškinimą dėl skundžiamų aplinkybių; kokios nuolaidos yra taikomos negalią turintiems asmenims, keliaujantiems UAB „Kautra“ autobusais Lietuvoje, bei kokios yra nustatytos tokio bilieto įsigijimo sąlygos; prašyta informuoti, kokiais teisės aktais vadovaujasi UAB „Kautra“ autobusų vairuotojai, parduodami bilietus negalią turintiems asmenims bei teikdami pervežimo paslaugas.

Tarnyba 2018 m. rugsėjo 3 d. ir rugsėjo 4 d. elektroniniu paštu papildomai kreipėsi į UAB „Kautra“ ir paprašė pateikti reikalaujamos formos paaiškinimą dėl skundo dalyko bei atsakyti į visus lygių galimybių kontrolierės klausimus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. AB „Lietuvos geležinkeliai“ laikinai einantis Keleivių vežimo direkcijos direktoriaus pareigas G. Š. (pagal 2018 m. balandžio 23 d. perįgaliojimą dėl sandorių sudarymo ir atstovavimo Nr. ĮG-319) 2018 m. liepos 31 d. rašte Nr. 2(DL)-345 informavo, kad važiavimo keleiviniu transportu lengvatos yra numatytos Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatyme (toliau – Įstatymas), kurio 1 str. 2 d. nustatyta, kad važiavimo keleiviniu transportu lengvatos teikiamos važiuojantiems 2-osios ir 3-iosios klasės sėdimuose vagonuose, kai kelionės pradinė ir galinė stotys yra Lietuvos Respublikos teritorijoje. Akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ rašte pažymima, kad 1-osios klasės sėdimuose vagonuose minėta lengvata nėra taikoma ir būtent todėl keleiviui, pateikusiam negalią patvirtinantį dokumentą,

suteikiama galimybė įsigyti bilietą su pritaikyta lengvata 2-osios klasės vagonuose arba įsigyti bilietą 1-osios klasės vagonuose už visą šio bilieto kainą.

2. UAB „Kautra“ Kokybės kontrolės grupė (elektroninį laišką parašiusio asmens vardas ir pavardė nenurodyti) 2018 m. liepos 25 d. elektroniniu laišku informavo, kad gavo lygių galimybių kontrolierės paklausimą dėl skundo tyrimo, ir kartu paaiškino, kad Pareiškėjo nurodytu laiku UAB „Kautra“ autobusai į Vilnių nevažiuoja, ir informavo, kad autobusai iš Kauno į Vilnių vyksta 11.30, 12.00, 13.10 valandomis.

UAB „Kautra“ generalinis direktorius 2018 m. rugsėjo 13 d. rašte Nr. 02-356 „Dėl informacijos pateikimo“ paaiškino, kad 2018 m. liepos 18 d. 12.15 val. jo atstovaujamos bendrovės autobusas į Vilnių nevyko (rašte informuojama, kad UAB „Kautra“ autobusai iš Kauno į Vilnių vyksta 11.30, 12.00, 13.10 val.) ir patikino, kad UAB „Kautra“ niekada neatsisako vežti keleivių, o jeigu keleiviai turi negalią, stengiasi garantuoti jiems saugią kelionę. UAB „Kautra“ generalinis direktorius taip pat paaiškino, kad bilietai keleiviams parduodami vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar AB „Lietuvos geležinkeliai“ bei UAB „Kautra“, parduodamos važiavimo bilietus bei teikdamos keleivių pervežimo paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, kuriame nustatyta prekių pardavėjų, gamintojų ar paslaugų teikėjų pareiga, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Taigi skundo tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, ar Pareiškėjas dėl savo negalios nepatyrė mažiau palankaus elgesio vartotojų teisių apsaugos srityje, siekdamas įsigyti važiavimo traukiniu ir autobusu bilietus bei gauti pervežimo paslaugas 2018 m. liepos 18 dieną.

2. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. nustatyta, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Konstitucijos 29 str. įtvirtintos nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kurio paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 str. nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (1 str. 1 d.).

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte yra nustatyta, kad prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, įpareigojami visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas, o šios pareigos nevykdymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.).

Taigi Pareiškėjas 2018 m. liepos 18 d. norėjo įsigyti važiavimo traukiniu 1-ąja klase („geresne“ klase) bei autobusu bilieta, kas yra priskiriama prekei Lygių galimybių įstatymo 8 str. taikymo prasme, bei gauti pervežimo paslaugą, tačiau, pasak Pareiškėjo, prekė jam nebuvo parduota, o paslauga atitinkamai nebuvo suteikta dėl jo negalios.

3. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 dalyje diskriminacija įvardijama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje tiesioginė diskriminacija apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalyje įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžtimi, šiuo konkrečiu skundo tyrimo atveju, siekiant nustatyti galimos diskriminacijos fakto buvimą arba nebuvimą, yra lyginamas negalią turintis Pareiškėjas su negalios neturinčiais asmenimis ir vertinama, ar Pareiškėjas, siekdamas įsigyti važiavimo bilietus bei gauti keleivių pervežimo paslaugas AB „Lietuvos geležinkeliai“ bei UAB „Kautra“, neatsidūrė mažiau palankioje padėtyje dėl negalios nei asmenys, neturintys negalios. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas nenurodė palyginamųjų asmenų arba asmens, kurie galimai atsidūrė labiau palankioje padėtyje nei jis, siekiant įsigyti važiavimo bilietus bei gauti keleivių pervežimo paslaugas, skundo tyrimo metu palyginimas galimai diskriminacijai identifikuoti atliekamas su hipotetiniais palyginamaisiais asmenimis, kurie, priešingai nei Pareiškėjas, neturi negalios ir galėjo būti traktuojami labiau palankiai panašiose aplinkybėse.

Pažymėtina, kad Įstatymo 1 str. 2 d. nustatyta, jog važiavimo keleiviniu transportu lengvatos, numatytos šiame įstatyme, pagal šio įstatymo nuostatas teikiamos važiuojantiems tolimojo reguliaraus susisiekimo autobusais, vietinio (miesto ir priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais ir troleibusais, keleiviniais traukiniais (2-osios ir 3-iosios klasės sėdimuose vagonuose, kai keleivio kelionės pradinė ir galinė stotys yra Lietuvos Respublikos teritorijoje), reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais.

Įstatymo 5 str. 1 d. 1 punkte nustatyta, kad teisę įsigyti vienkartinį arba terminuotą vardinį važiavimo tolimojo, vietinio (miesto ir priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais ir troleibusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais bilietą su 80 procentų nuolaida turi asmenys, kuriems nustatytas neįgalumo lygis, arba asmenys, iki 2005 m. liepos 1 d. pripažinti vaikais invalidais, ir juos lydintys asmenys (vienam asmeniui – vienas lydintysis). Įstatymo 5 str. 2 d. 1 punkte įtvirtinta, kad teisę įsigyti vienkartinį arba terminuotą vardinį važiavimo tolimojo, vietinio (miesto ir priemiestinio) reguliaraus susisiekimo autobusais ir troleibusais, keleiviniais traukiniais, reguliaraus susisiekimo laivais ir keltais bilietą su 50 procentų nuolaida turi asmenys, pripažinti iš dalies darbingais, arba asmenys, sukakę senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas vidutinių specialiųjų poreikių lygis (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažinti II grupės invalidais). Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas skunde nenurodė, kokį neįgalumo bei darbingumo lygį jis turi, tačiau, remiantis Įstatyme nustatytu reglamentavimu, akivaizdu, kad jis turi teisę įsigyti važiavimo traukiniu (2-ąją ir 3-iąją klasę) bei autobusu bilietą su atitinkama nuolaida. Pareiškėjas su skundu pateiktame elektroniniame laiške patvirtino aplinkybę, kad važiavimo bilietus jis įsigyja su nuolaida pateikęs negalią patvirtinantį pažymėjimą.

Skundo tyrimo metu paaiškėjo, kad Pareiškėjui 2018 m. liepos 18 d. nebuvo parduotas keleivinio traukinio bilietas su nuolaida, nes jis pageidavo keliauti 1-ąją klase, o kelionės bilietams šia klase pagal Įstatymo 1 str. 2 d. nuostatas nuolaidos netaikomos (nuolaidos negalią arba ribotą darbingumą turintiems asmenims taikomos tik traukinio bilietams keliavimui 2-ąją arba 3-iąją klase). Todėl atsižvelgiant į paties Pareiškėjo skunde bei elektroniniame laiške nurodytas aplinkybes, skundo tyrimo metu paaiškėjusias aplinkybes nėra teisinio pagrindo daryti išvados, kad AB „Lietuvos geležinkeliai“ 2018 m. liepos 18 d. Pareiškėjui nebuvo parduotas važiavimo bilietas maršrutu Vilnius–Kaunas bei nebuvo suteikta pervežimo traukiniu paslauga dėl jo negalios.

Skundo tyrimo metu nebuvo gauta įrodymų, patvirtinančių aplinkybę, kad UAB „Kautra“ vairuotojas 2018 m. liepos 18 d. Pareiškėjo nurodytu laiku atsisakė parduoti jam važiavimo autobusu, pasak Pareiškėjo turėjusio vykti 12.15 val. maršrutu Kaunas–Vilnius, bilietą su nuolaida, o kartu suteikti pervežimo paslaugas po to, kai jis pateikė negalią patvirtinantį pažymėjimą. Atkreiptinas dėmesys, kad UAB „Kautra“ pateiktuose paaiškinimuose nurodytas kitas nei Pareiškėjo išvykimo į

Vilnių iš Kauno autobusų stoties laikas, tai yra, 11.30 val., 12.00 val., 13.10 val. Taigi skundo tyrimo metu nebuvo gauta įrodymų, o Pareiškėjas jų nepateikė, patvirtinančių aplinkybę, kad UAB „Kautra“ autobuso vairuotojas 2018 m. liepos 18 d. atsisakė parduoti važiavimo autobusu Kaunas–Vilnius bilietą ir suteikti Pareiškėjui pervežimo paslaugą dėl negalios.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14, 16, 17 straipsniais, 27 str., 29 straipsnio 2 d. 5 punktu, 3 dalies 2 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo dalį dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu, AB „Lietuvos geležinkeliai“ 2018 m. liepos 18 d. parduodant važiavimo bilietą Pareiškėjui ir atsisakant teikti keleivio pervežimo traukiniu 1-ąja klase paslaugą, pripažinti nepagrįsta, neapsitvirtinus nurodytam pažeidimui.

2. Skundo dalies dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu, UAB „Kautra“ 2018 m. liepos 18 d. atsisakant parduoti važiavimo autobusu Kaunas–Vilnius bilietą ir suteikti Pareiškėjui pervežimo paslaugą, tyrimą nutraukti, trūkstant objektyvių duomenų apie galimai padarytą pažeidimą.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ bei UAB „Kautra“ vadovus.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė